

[Pradžia](#) > ... > [Nagrinėjimas Teisme](#) > [Skaitmeninio Reglamentas. Valstybių Narių Pranešimai](#) > Lithuania

Skaitmeninio reglamentas. Valstybių narių pranešimai

Turinį pateikė

Lietuva

Lietuva

Šiame puslapyje pateikiama informacija apie valstybių narių pagal Reglamentą (ES) 2023/2844 pateiktus pranešimus.

1. Nacionaliniai IT portalai ryšiams su teismais ar kitomis institucijomis palaikyti

Lietuvos teismų informacinės sistemos (toliau – LITEKO) Viešosios elektroninės paslaugos (toliau – VEP): Lietuvos teismų elektroninių paslaugų portalas (toliau – EPP) ([EPP - Pradžia \(teismas.lt\)](#)).

Prisijungti prie EPP gali Lietuvos Respublikos piliečiai, juridiniai asmenys registruoti Lietuvoje, Lietuvoje teisėtai gyvenantys asmenys, taip pat užsienio šalių juridiniai asmenys, registruoti kitose šalyse, užsieniečiai bei jų atstovai (Nacionalinės teismų administracijos direktoriaus 2015 m. rugsėjo 17 d. įsakymas Nr. Nr. 6P- 141-(1.1) „Dėl Lietuvos Respublikos teismų informacinės sistemos viešųjų elektroninių paslaugų teikimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – LITEKO VEP taisyklės) 19.1 punktas).

LITEKO tikslas – elektroniniu būdu tvarkyti Lietuvos teismuose nagrinėjamų ir išnagrinėtų bylų duomenis, fiksuoti bylų nagrinėjimo eigą ir teikti teisės aktuose numatytas taikinamojo tarpininkavimo ir viešąsias elektronines paslaugas (Nacionalinės teismų administracijos direktoriaus 2011 m. lapkričio 28 d. įsakymu Nr. 6P-112-(1.1) patvirtintų Lietuvos Teismų informacinės sistemos nuostatų (toliau – LITEKO nuostatai) 5 punktas). Paslaugos apibrėžiamos kaip Lietuvos Respublikos teismų viešosios elektroninės paslaugos, teikiamos paslaugų gavėjams, naudojantis LITEKO VEP posistemiui (LITEKO VEP taisyklių 3.1. punktas).

Prie LITEKO VEP posistemio paskyros galima prisijungti, naudojantis VAISIS (Valstybės informacinių išteklių sąveikumo platforma) suteikiančia galimybę identifikuoti paslaugų vartotoją per išorines sistemas, naudojant asmens tapatybės kortelę su integruotais kvalifikuotais skaitmeniniais sertifikatais, komercinių bankų internetinės bankininkystės sistemą, asmeninį kvalifikuotą skaitmeninį sertifikatą, arba su teismo suteiktais asmenį identifikuojančiais prisijungimo duomenimis (LITEKO VEP taisyklių 5 punktas).

Pradedant naudotis LITEKO VEP privaloma susipažinti su LITEKO VEP naudojimosi taisyklėmis ir jų laikytis, susipažinti su paslaugų gavėjo paskyroje pateiktu Paslaugų vartotojo vadovu (toliau – Vartotojo vadovas) ir laikytis jame nustatytų taisyklių, naudotis paslaugomis tik vartotojui suteiktų teisių ribose, į LITEKO VEP posistemį teikti teisingus paslaugų gavėjo, paslaugų vartotojo ir kitus duomenis, kurie yra reikalingi paslaugų teikimo tikslais ir kuriuos paslaugų vartotojas gali redaguoti. Pasikeitus šiems duomenims, paslaugų vartotojas privalo ne vėliau kaip kitą darbo dieną juos atnaujinti paskyroje, į LITEKO VEP posistemį pateikti Vartotojo vadove nurodyto formato dokumentus, kurie būtų įskaitomi, atkuriant juos LITEKO VEP posistemio priemonėmis, susilaikyti nuo bet kokių veiksmų, kuriais būtų siekiama pakeisti, sutrikdyti ar kitaip pakenkti LITEKO VEP posistemio veikimui, atlikimo, nepažeisti trečiųjų asmenų teisių ir teisėtų interesų.

2. Nacionalinė teisė dėl vaizdo konferencijų naudojimo civilinėse ir komercinėse bylose

Vaizdo konferencijų naudojimą civilinėse ir komercinėse bylose reglamentuoja:

1. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – CPK) 175² straipsnis. Vaizdo konferencijų, telekonferencijų naudojimas;
2. Lietuvos Respublikos Teismų įstatymo (toliau – Teismų įstatymas) 34 str. 7-8 dalis;
3. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2012 m. gruodžio 7 d. įsakymas Nr. 1R-309 (Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2020 m. spalio 29 d. įsakymo Nr. 1R-355 redakcija) „Dėl vaizdo konferencijų ir telekonferencijų technologijų naudojimo nagrinėjant civilines ir administracines bylas tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau- Teisingumo ministro aprašas);
4. Teisėjų tarybos 2014 m. lapkričio 28 d. nutarimas Nr. 13p-156-(7.1.2) „Dėl vaizdo konferencijų įrangos naudojimo teismo proceso metu tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Aprašas);
5. Teisėjų tarybos 2021 m. rugpjūčio 27 d. protokoliniu nutarimu patvirtintos rekomendacijos „Dėl nuotolinių teismo posėdžių“ (toliau – Rekomendacijos).

Teismai gali rengti vaizdo konferencijas pagal Reglamento (ES) 2023/2844 5 straipsnį. Apie kitų institucijų teises rengti vaizdo konferencijas pagal reglamento 5 straipsnį neturima duomenų.

Proceso dalyvių dalyvavimas teismo posėdyje ir liudytojo apklausa naudojant vaizdo konferencijų ir (ar) telekonferencijų technologijas gali būti organizuojami teismo iniciatyva, teismui įvertinus tikslingumą ir teismo galimybes organizuoti posėdį naudojant vaizdo konferencijų ir (ar) telekonferencijų technologijas, taip pat – proceso dalyvių galimybes dalyvauti teismo posėdyje naudojant vaizdo konferencijų ir (ar) telekonferencijų technologijas (*Teisingumo ministro aprašo 7 punktą*).

Teismuose dažniausiai naudojamosi Zoom platforma arba teisme įdiegta vaizdo konferencijų įranga.

Konferencijų tipą (vaizdo konferencija ar telekonferencija) bei konkrečią vaizdo konferencijų technologiją (centralizuotai teismuose įdiegta vaizdo konferencijų įranga (toliau – centralizuota teismų įranga), Zoom, Microsoft Teams, stacionariojo ar mobiliojo telefoninio ryšio aparatas ir kt.) parenka ir darbo su ja procesą organizuoja bei jam vadovauja bylą nagrinėjantis teisėjas, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes, teismo turimas vaizdo konferencijų technologijas ir jų užimtumą, taip pat teismo proceso dalyvių galimybes naudotis atitinkamomis technologijomis.

Atsižvelgiant į būtinybę užtikrinti nuotolinio teismo proceso metu pateikiamų duomenų saugumą elektroninėje erdvėje, rekomenduotina naudoti Nacionalinio kibernetinio saugumo centro įvertintas ir saugiomis pripažintas vaizdo konferencijų technologijas, pagal galimybes prioritetą teikiant:

- centralizuotai teismų įrangai;
- Zoom platformai pagal teismams suteiktas licencijas (per teismo paskyrą) (*Rekomendacijų 3.2-3.3. punktai*).

Dalyvaujantis byloje asmuo nuomonę dėl bylos nagrinėjimo naudojant informacines ir elektroninių ryšių technologijas (per vaizdo konferencijas, telekonferencijas ir kitaip) gali išreikšti kiekviename savo teikiamame procesiniame dokumente (CPK 111 str. 2 dalies 6 punktas).

Teismo posėdžio eigai fiksuoti proceso įstatymų nustatyta tvarka daromas garso įrašas. Įrodymams fiksuoti ir tirti proceso įstatymų nustatyta tvarka teismas gali daryti vaizdo įrašus, filmuoti ir fotografuoti ar naudoti kitas technines priemones (Teismų įstatymo 38 straipsnio 3 dalis).

Kiekvienas žodinis bylos nagrinėjimas fiksuojamas teismo posėdžio garso įrašu (CPK 168 straipsnis). Dalyvaujantys byloje asmenys turi teisę susipažinti su teismo posėdžio garso įrašu (CPK 168 str. 4 d.) susipažinimo su baudžiamųjų, civilinių, administracinių, administracinių teisės pažeidimų ir administracinių nusižengimų bylų medžiaga tvarką reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatyta tvarka (*Teismo posėdžių garso įrašų darymo tvarkos aprašo, patvirtinto Teisėjų tarybos 2014 m. vasario 14 d. nutarimu Nr. 13P-22-(7.1.2) (toliau – Nutarimas) 6 punktas*).

Teismo posėdžio garso įrašai saugomi ir archyvuojami teisės aktų nustatyta tvarka. Turi būti užtikrinta teismo

posėdžio garso įrašo apsauga nuo neteisėto naudojimo, kopijavimo, redagavimo, sunaikinimo (Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2012 m. gruodžio 11 d. įsakymu Nr. 1R-314 patvirtinto Teismo posėdžių garso įrašų, daromų teismo posėdžio eigai fiksuoti, reikalavimų aprašo 9, 11 punktai).

Stacionariuoju garso įrašymo įrenginiu užfiksuotas viešo teismo posėdžio garso įrašas automatizuotu būdu perkliamas iš įrenginio į LITEKO, išskyrus atvejus, kai, tokiam garso įrašui dėl techninių priežasčių automatizuotai nepersikėlus į LITEKO, garso įrašas iš teismo lokalaus (vietinio) serverio į LITEKO perkliamas rankiniu būdu.

Mobiliuoju garso įrašymo įrenginiu užfiksuotas viešo teismo posėdžio garso įrašas į LITEKO perkliamas rankiniu būdu.

Uždaro teismo posėdžio garso įrašas, taip pat vykdant teisės aktuose nustatytus su bylų archyvavimu susijusius reikalavimus į LITEKO perkeltas garso įrašas įrašomas į kompiuterinę laikmeną (vienkartinio įrašymo kompaktinį diską ir pan.), užtikrinant apsaugą nuo joje esančių garso įrašų bet kokio pakeitimo ar sunaikinimo. Ši laikmena pridedama prie bylos medžiagos ir tvarkoma teisės aktuose nustatyta tvarka (*Nutarimo 12-13, 15 punktai*).

Teismas užtikrina šalies teisę į veiksmingą advokato (advokato padėjėjo) pagalbą visuose teismo procesuose, įskaitant bendravimo su jo atstovaujama teismo proceso dalyviu konfidencialumą. Tuo atveju, kai advokatas (advokato padėjėjas) ir atstovaujamasis fiziškai nėra toje pačioje vietoje, teismas gali taikyti šias priemones, bet jomis neapsiriboti:

- advokato (advokato padėjėjo) ir atstovaujamojo (ginamojo) prašymu teismas (teismo paskirtas darbuotojas) juos gali perkelti į atskirą virtualų kambarį, kuriame jie gali konfidencialiai aptarti savo gynybinę poziciją ir kitus klausimus (pvz., licencijuota Zoom programa turi šį funkcionalumą (angl. Breakout rooms). Po to asmenys gražinami į bendrąją posėdžio aplinką;
- gali būti skelbiama pertrauka, atjungiamos kameros ir mikrofona, ir atstovaujamajam (ginamajam) su advokatu (advokato padėjėju) leidžiama kalbėtis telefonu. Tuo atveju, kai advokatas (advokato padėjėjas) ir atstovaujamasis yra fiziškai toje pačioje vietoje, jie gali prašyti teismo pertraukos. Pertraukos metu jie atsijungia mikrofoną ir vaizdo kamerą, pasibaigus pertraukai grįžta į bendrąją posėdžio aplinką.

Tuo atveju, kai atstovaujamasis yra valstybės institucijų kontroliuojamose patalpose (kardomojo kalinimo, laisvės atėmimo vietų įstaigos ir pan.), jis turi teisę prašyti teismo proceso pertraukos, kurios metu šią patalpą paliktų visi pareigūnai ir joje liktų tik asmuo su savo gynėju (mikrofonas ir kameros taip pat atjungiamos) (*Rekomendacijų 5.13 punktas*).

Vaizdo konferencijos organizuojamos ir vykdomos CPK, Aprašo II skyriaus Vaizdo konferencijų organizavimas ir vykdymas, Teisingumo ministro aprašo II skyriaus Teismo proceso naudojant vaizdo konferencijų ir telekonferencijų technologijas organizavimas, Rekomendacijų 3-5 punktų nustatyta tvarka.

Automatinė šnekos atpažinimo ir užrašymo tekstu (angl. speech-to-text) technologija gali būti naudojama.

Prieš priimdamas nutartį, teismas nagrinėjantis bylą kreipiasi į institucijos (teismas, prokuratūra, Lietuvos kalėjimų tarnyba), į kurią kreipiasi su prašymu organizuoti vaizdo konferenciją teismo proceso metu paskirtą asmenį, atsakingą už vaizdo konferencijų įrangos naudojimą, jos priežiūrą ir vaizdo konferencijų organizavimą, dėl galimybės organizuoti vaizdo konferenciją ir suderina vaizdo konferencijos vietą, datą ir laiką.

Teismas instituciją (teismas, prokuratūra, Kalėjimų tarnybai pavaldi įstaiga), į kurią kreipiasi su prašymu organizuoti vaizdo konferenciją teismo proceso metu parenka, atsižvelgdamas į apklausiamo asmens gyvenamąją (buvimo) vietą ir (arba) apklausiamo asmens galimybes atvykti į numatytą vaizdo konferencijos vykdymo vietą.

Teismas ir (arba) institucija į kurią kreipiasi teismas prašydamas organizuoti vaizdo konferenciją, neturinti vaizdo konferencijų įrangos, kreipiasi į apygardos, kurios veiklos teritorijai priklauso, teismą, kitą teismą arba bet kurią kitą instituciją, turinčią reikiamą kilnojamąją vaizdo konferencijų įrangą, dėl tokios įrangos naudojimo apklausai vaizdo konferencijos būdu vykdyti. Kilnojamoji vaizdo konferencijų įranga teismui ir (arba) institucijai, į kurią kreipiasi teismas prašydamas organizuoti vaizdo konferenciją, perduodama naudotis ir gražinama teisės aktų nustatyta tvarka (*Aprašo 7-8 punktai*).

Jei teismo proceso dalyvis informuoja teismą, kad nesutinka dėl bylos nagrinėjimo nuotoliniame posėdyje ar

neturi techninių galimybių dalyvauti naudodamas teismo nurodytą vaizdo konferencijų technologiją, teismas gali organizuoti mišrų nuotolinį posėdį ir kviesti šį asmenį dalyvauti teismo posėdyje fiziškai.

Teismui vertinant teismo proceso dalyvių galimybes dalyvauti posėdyje naudojant vaizdo konferencijų technologijas, rekomenduotina atsižvelgti į šias aplinkybes, bet jomis neapsiriboti:

- į asmens turimas technines priemones (jei tokia informacija teismui žinoma);
- į pažeidžiamų teismo proceso dalyvių grupių (nepilnamečių, neįgaliųjų ir kt.) padėtį, kuri gali trukdyti asmeniui savarankiškai ir (ar) visavertiškai dalyvauti procese naudojantis vaizdo konferencijų technologija (*Rekomendacijų 3.8- 3.9 punktai*).

Nustatant į teismo posėdį atvykusių asmenų tapatybę:

Proceso dalyvis, dalyvaujantis teismo posėdyje naudojant vaizdo konferencijų technologijas, prisistato ir parodo asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą taip, kad teismas galėtų jį palyginti su teismui pateikta teisės aktų nustatyta tvarka patvirtinta kopija;

Proceso dalyvis, dalyvaujantis teismo posėdyje naudojant telekonferencijų technologijas, prisijungia prie teismo posėdžio, naudodamas teismo suteiktus prisijungimo duomenis, prisistato ir padiktuoja šiuos teismo prašomus nurodyti duomenis: asmens kodą (jo dalį), advokato (advokato padėjėjo) pažymėjimo numerį, teismo suteiktą šifrą ir (ar) kitus duomenis, leidžiančius nustatyti asmens tapatybę (*Teisingumo ministro aprašo 9 punktas*).

Prašančiojo teismo sprendimu vaizdo konferencijos būdu apklausiamo asmens tapatybė gali būti nustatoma ir kitais būdais (*Aprašo 13 punktas*).

Vaizdo konferencijos teismo proceso metu organizuojamos ir vykdomos laikantis įstatymuose nustatytų teismo proceso taisyklių ir Apraše bei kituose teisės aktuose nustatytos vaizdo konferencijų organizavimo ir vykdymo bei vaizdo konferencijų įrangos naudojimo tvarkos (*Aprašo 4 punktas*).

Šalys turi teisę susipažinti su bylos medžiaga (įskaitant elektroninę bylą), daryti ir gauti jos išrašus ir kopijas (skaitmenines kopijas), pareikšti nušalinimus, teikti įrodymus, dalyvauti tiriant įrodymus, užduoti klausimus kitiems dalyvaujantiems byloje asmenims, liudytojams ir ekspertams, pateikti prašymus, duoti teismui paaiškinimus žodžiu ir raštu, teikti savo argumentus ir samprotavimus visais bylos nagrinėjimo metu kylančiais klausimais, prieštarauti kitų dalyvaujančių byloje asmenų prašymams, argumentams ir samprotavimams, gauti teismo sprendimų, įsakymų, nutarčių ar nutarimų patvirtintas kopijas (skaitmenines kopijas), apskųsti teismo sprendimus bei nutartis ir naudotis kitomis procesinėmis teisėmis, kurias šalims suteikia CPK (CPK 42 straipsnio 1 dalis).

Teismo posėdžio pirmininkas CPK nustatyta tvarka išaiškina šalims, tretiesiems asmenims ir jų atstovams pagal įstatymą, atvykusiems į teismo posėdį, jų procesines teises ir pareigas, išskyrus atvejus, kai šalys ar tretieji asmenys bylą veda per atstovą, turintį aukštąjį universitetinį teisinį išsilavinimą (CPK 243 straipsnis).

Asmenims, nemokantiems valstybinės kalbos, teisė dalyvauti teismo procese garantuojama per vertėją (Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 8 straipsnio 2 dalis, CPK 11 straipsnio 2 dalis).

Prireikus prašantysis teismas ir prašomoji institucija tarpusavyje suderina asmens, kuris turi būti apklaustas, apsaugos priemones, taip pat užtikrina, kad prireikus asmeniui, kuris turi būti apklausiamas, talkintų vertėjas (Aprašo 12 punktas).

Jei teismo procese dalyvauja vertėjas, bet kuriuo posėdžio metu vertėjas turėtų turėti tinkamą vizualų kontaktą su teismo proceso dalyviu, kurio kalba yra verčiama (Rekomendacijų 5.14 punktas).

Teismas, nagrinėdamas bylą, privalo tiesiogiai ištirti byloje esančius įrodymus: apklausti dalyvaujančius byloje asmenis, išklausti liudytojų parodymus, ištirti ekspertų išvadas, rašytinius, daiktinius ir kitus įrodymus (CPK 235 straipsnio 1 dalis).

Institucijos (teismas, prokuratūra, Kalėjų tarnybai pavaldi įstaiga), kurios bylą nagrinėjantis teismas prašo organizuoti vaizdo konferenciją teismo proceso metu paskirti asmenys, atsakingi už vaizdo konferencijų įrangos naudojimą, jos priežiūrą ir vaizdo konferencijų organizavimą, arba kiti tokios institucijos atstovai, dalyvaujantys apklausoje vaizdo konferencijos būdu taip pat sudaro sąlygas apklausiamam asmeniui pateikti įrodymus bei

užtikrina, kad jie būtų perduoti bylą nagrinėjančiam teismui (Aprašo 10.4 punktas).

Vaizdo konferencijos būdu apklausiamas asmuo įrodymus teismui gali pateikti paštu, faksu, Lietuvos teismų elektroninių paslaugų portale e.teismas.lt, per institucijos (teismas, prokuratūra, Kalėjimų tarnybai pavaldi įstaiga), kurios bylą nagrinėjantis teismas prašo organizuoti vaizdo konferenciją teismo proceso metu atstovą, dalyvaujantį apklausoje vaizdo konferencijos būdu, ar kitais teisės aktuose numatytais būdais (Aprašo 13¹ punktas).

Pasibaigus apklausai vaizdo konferencijos būdu, institucijos (teismas, prokuratūra, Kalėjimų tarnybai pavaldi įstaiga), kurios bylą nagrinėjantis teismas prašo organizuoti vaizdo konferenciją teismo proceso metu atstovas, dalyvavęs apklausoje vaizdo konferencijos būdu, ne vėliau kaip kitą darbo dieną surašo Aprašo priede nurodytos formos patvirtinimą, kuris kartu su apklausto asmens pasirašytu priesaikos, pasižadėjimo tekstu (kai apklausiamas asmuo privalo prisiekti ar pasirašyti pasižadėjimą), perduotais įrodymais pateikiamas bylą nagrinėjančiam teismui (Aprašo 14 punktas).

Jei nuotolinio posėdžio metu iškyla poreikis pateikti į bylą dokumentus, įrodymus, kurie negalėjo būti pateikti iki teismo posėdžio dienos, teismas dėl jų pateikimo ir priėmimo sprendžia vadovaudamasis proceso įstatymais. Rekomenduotina taikyti priemones, užtikrinančias, kad visi dalyviai galėtų matyti ir (arba) girdėti nuotolinio posėdžio metu pateiktą medžiagą. Tokiais atvejais gali būti, pvz.:

- skelbiama posėdžio pertrauka ir nustatomas terminas, per kurį teismo proceso dalyvis įpareigojamas pateikti dokumentus, daiktinius įrodymus nustatyta tvarka (per teismo raštinę, paštu, per EPP);
- jei visi teismo proceso dalyviai yra EPP vartotojai, skelbiama pertrauka ir įpareigojama pateikti dokumentus į bylą per EPP nedelsiant, kad būtų galima susipažinus su pateiktais dokumentais tęsti teismo posėdį tą pačią dieną;
- teismo sprendimu konkrečioje byloje, jei ne visi teismo proceso dalyviai naudojami EPP paslaugomis, gali būti skelbiama pertrauka ir teismo proceso dalyviui sudaroma galimybė pateikti teismui dokumentus elektroniniu paštu ir (ar) teismas persiunčia dokumentus susipažinti kitiems teismo proceso dalyviams jų nurodytu elektroninio pašto adresu, įvertinus bylos, įskaitant asmens duomenis, apsaugos aspektus, galimas rizikas (*Rekomendacijų 5.11 punktas*).

Apklausiant liudytoją ar kitą teismo proceso dalyvį per nuotolį, rekomenduotina teismui įsitikinti, kad dalyviui nėra daromas neteisėtas poveikis ir nesinaudojama neleistinomis priemonėmis. Teismas pagal poreikį ir technines teismo proceso dalyvio galimybes gali taikyti šias priemones, bet jomis neapsiriboti:

- prašyti su vaizdo kamera pereiti per patalpą, iš kurios šis asmuo dalyvauja procese, padaryti rotacinį vaizdą (t. y. atliekama nuotolinė aplinkos apžiūra). Šiuo atveju rekomenduotina laikytis dviejų sąlygų:
 1. dalyvis yra iš anksto įspėjamas, kad teismas taikys tokią priemonę tam, kad nebūtų pažeisti asmens duomenų apsaugos reikalavimai,
 2. proceso dalyvis iš anksto yra įspėjamas, kad jo naudojama kamera turi būti mobili. Teismas gali pareikalauti šiuos veiksmus atlikti bet kuriuo proceso metu;
- priminti draudimą naudotis elektroninio ryšio priemonėmis, rekomenduoti užsirakinti (užsidaryti) patalpų, iš kurių dalyvaujama procese, duris. Prieš nuotolinį posėdį asmeniui turėtų būti pranešta, kad patalpos, iš kurių asmuo dalyvaus procese, turi būti izoliuotos (negali būti pereinamosios). Papildomai gali būti paprašoma laikyti nukreiptą vaizdo kamerą į duris viso posėdžio metu;
- prašyti asmens atlikti tokius ergonominius veiksmus, kad kameros vaizdas apimtų proceso dalyvį iki liemens, t. y. kad matytųsi ne tik jo veidas, bet ir rankos, greta esanti artima aplinka;
- prašyti asmens atsisėsti toliau nuo vaizdo įrangos ekrano, siekiant išvengti skaitymo iš ekrano (*Rekomendacijų 5.12 punktas*).

Naudojama Nacionalinio kibernetinio saugumo centro įvertintos ir saugiomis pripažintos, sertifikuotos ir licencijuotos vaizdo konferencijų technologijos, pagal galimybes prioritetą teikiant:

- centralizuotai teismų įrangai;
- Zoom platformai.

3. Nacionalinė teisė dėl vaizdo konferencijų naudojimo baudžiamosiose

bylose

Vaizdo konferencijų naudojimą baudžiamosiose bylose reglamentuoja:

1. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau- BPK) 8² straipsnis.
2. Teismų įstatymo 34 str. 7-8 dalis;
3. Aprašas;
4. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2021 m. gegužės 31 įsakymu d. Nr. 1R-183 patvirtintos Vaizdo konferencijų technologijų naudojimo nagrinėjant baudžiamąsias bylas tvarkos aprašas (toliau – Aprašas baudžiamosioms byloms);
5. Rekomendacijos.

Išimtiniais atvejais, kai neįmanoma užtikrinti bylų nagrinėjimo BPK nustatyta įprasta tvarka, bylų nagrinėjimas ir proceso dalyvių, liudytojų, ekspertų, specialistų, vertėjų ir kitų dalyvaujančių byloje asmenų dalyvavimas teismo posėdžiuose, jei yra tam tinkamos techninės galimybės, gali būti užtikrinami naudojant informacines ir elektroninių ryšių technologijas (per vaizdo konferencijas), kai pagrįstai manoma, kad tokiu būdu byla bus išnagrinėta greičiau, tai netrukdyt išsamiai ir objektyviai ištirti visas bylos aplinkybes ir bus užtikrintos proceso dalyvių teisės. Šį klausimą teismas paprastai išsprendžia nutartimi iki bylos nagrinėjimo teismo posėdyje. Ši nutartis yra neskundžiama. Šios dalies nuostatos netaikomos tais atvejais, kai prokuroras, nukentėjęsysis ir (ar) jo atstovas, kaltinamasis, jo atstovas pagal įstatymą ir (ar) gynėjas, civilinis ieškovas, civilinis atsakovas ir (ar) jų atstovai pateikia nesutikimą dėl bylos nagrinėjimo naudojant informacines ir elektroninių ryšių technologijas (vaizdo konferencijas) (*BPK 8² straipsnio 2 dalis*).

Teisėjas, prokuroras ir ikiteisminio tyrimo pareigūnas privalo išaiškinti proceso dalyviams jų procesines teises ir užtikrinti galimybę jomis pasinaudoti (*BPK 45 straipsnis*).

Spręsdamas dėl baudžiamosios bylos nagrinėjimo naudojant vaizdo konferencijų technologijas, teismas išaiškina Baudžiamojo proceso kodekso 8² straipsnio 2 dalyje numatytiems proceso dalyviams jų teisę nesutikti dėl bylos nagrinėjimo naudojant vaizdo konferencijų technologijas (*Aprašo baudžiamosioms byloms 16 punktas*).

Baudžiamosios bylos nagrinėjimas ir proceso dalyvių dalyvavimas teismo posėdyje naudojant vaizdo konferencijų technologijas gali būti organizuojami teismo iniciatyva arba proceso dalyvio prašymu, kuris teismui gali būti pateiktas raštu arba per teismo posėdį pareiškimas žodžiu. Liudytojų, ekspertų, specialistų, vertėjų ir kitų dalyvaujančių byloje asmenų prašymas teikiamas dėl jų dalyvavimo teismo posėdyje naudojant vaizdo konferencijų technologijas (*Aprašo baudžiamosioms byloms 6 punktas*).

Prieš priimdamas nutartį, teismas nagrinėjantis bylą kreipiasi į institucijos (teismas, prokuratūra, Kalėjimų tarnybai pavaldi įstaiga), į kurią kreipiasi su prašymu organizuoti vaizdo konferenciją teismo proceso metu paskirtą asmenį, atsakingą už vaizdo konferencijų įrangos naudojimą, jos priežiūrą ir vaizdo konferencijų organizavimą, dėl galimybės organizuoti vaizdo konferenciją ir suderina vaizdo konferencijos vietą, datą ir laiką.

Teismas instituciją (teismas, prokuratūra, Kalėjimų tarnybai pavaldi įstaiga), į kurią kreipiasi su prašymu organizuoti vaizdo konferenciją teismo proceso metu parenka, atsižvelgdamas į apklausiamo asmens gyvenamąją (buvimo) vietą ir (arba) apklausiamo asmens galimybes atvykti į numatytą vaizdo konferencijos vykdymo vietą.

Teismas ir (arba) institucija į kurią kreipiasi teismas prašydamas organizuoti vaizdo konferenciją, neturinti vaizdo konferencijų įrangos, kreipiasi į apygardos, kurios veiklos teritorijai priklauso, teismą, kitą teismą arba bet kurią kitą instituciją, turinčią reikiamą kilnojamąją vaizdo konferencijų įrangą, dėl tokios įrangos naudojimo apklausai vaizdo konferencijos būdu vykdyti. Kilnojamoji vaizdo konferencijų įranga teismui ir (arba) institucija į kurią kreipiasi teismas prašydamas organizuoti vaizdo konferenciją perduodama naudotis ir grąžinama teisės aktų nustatyta tvarka (*Aprašo 6-8 punktai*).

Jei teismo proceso dalyvis informuoja teismą, kad nesutinka dėl bylos nagrinėjimo nuotoliniame posėdyje ar neturi techninių galimybių dalyvauti naudodamas teismo nurodytą vaizdo konferencijų technologiją, teismas gali organizuoti mišrų nuotolinį posėdį ir kviešti šį asmenį dalyvauti teismo posėdyje fiziškai.

Teismui vertinant teismo proceso dalyvių galimybes dalyvauti posėdyje naudojant vaizdo konferencijų technologijas, rekomenduotina atsižvelgti į šias aplinkybes, bet jomis neapsiriboti:

- į asmens turimas technines priemones (jei tokia informacija teismui žinoma);
- į pažeidžiamų teismo proceso dalyvių grupių (nepilnamečių, neįgaliųjų ir kt.) padėtį, kuri gali trukdyti asmeniui savarankiškai ir (ar) visavertiškai dalyvauti procese naudojantis vaizdo konferencijų technologija (*Rekomendacijų 3.8 - 3.9 punktai*).

Teismas turėtų užtikrinti šalies teisę į veiksmingą advokato (advokato padėjėjo) pagalbą visuose teismo procesuose, įskaitant bendravimo su jo atstovaujama teismo proceso dalyviu konfidencialumą. Tuo atveju, kai advokatas (advokato padėjėjas) ir atstovaujamasis fiziškai nėra toje pačioje vietoje, teismas gali taikyti šias priemones, bet jomis neapsiriboti:

- advokato (advokato padėjėjo) ir atstovaujamojo (ginamojo) prašymu teismas (teismo paskirtas darbuotojas) juos gali perkelti į atskirą virtualų kambarį, kuriame jie gali konfidencialiai aptarti savo gynybinę poziciją ir kitus klausimus (pvz., licencijuota Zoom programa turi šį funkcionalumą (angl. Breakout rooms). Po to asmenys gražinami į bendrąją posėdžio aplinką;
- gali būti skelbiama pertrauka, atjungiamos kameros ir mikrofoni, ir atstovaujajam (ginamajam) su advokatu (advokato padėjėju) leidžiama kalbėtis telefonu. Tuo atveju, kai advokatas (advokato padėjėjas) ir atstovaujamasis yra fiziškai toje pačioje vietoje, jie gali prašyti teismo pertraukos. Pertraukos metu jie atsijungia mikrofoną ir vaizdo kamerą, pasibaigus pertraukai grįžta į bendrąją posėdžio aplinką.

Tuo atveju, kai atstovaujamasis yra valstybės institucijų kontroliuojamose patalpose (kardomojo kalinimo, laisvės atėmimo vietų įstaigos ir pan.), jis turi teisę prašyti teismo proceso pertraukos, kurios metu šią patalpą paliktų visi pareigūnai ir joje liktų tik asmuo su savo gynėju (mikrofonas ir kameros taip pat atjungiamos) (*Rekomendacijų 5.13 punktas*).

Apie posėdį, kuris vyksta naudojant vaizdo konferencijų įrangą ar naudojant kitą nuotolinę technologiją ir kuriame dalyvauja vaikas, jo atstovai pagal įstatymą informuojami BPK numatyta tvarka. Atstovas pagal įstatymą šaukiamas privalo atvykti pas ikiteisminio tyrimo pareigūną, prokurorą, teisėją ir į teismą, ikiteisminio tyrimo ir nagrinėjimo teisme metu laikytis nustatytos tvarkos (BPK 54 straipsnio 2 dalis).

Į geriausių vaiku interesus atsižvelgiama BPK nustatyta tvarka, kaip pvz.: Į mažamečio liudytojo ar mažamečio nukentėjusiojo apklausą visuomet, taip pat į nepilnamečio liudytojo ar nepilnamečio nukentėjusiojo apklausą dėl nusikaltimų žmogaus gyvybei, sveikatai, laisvei, seksualinio apsisprendimo laisvei ir neliečiamumui, vaikui ir šeimai, dėl pelnytos iš nepilnamečio prostitucijos ar nepilnamečio įtraukimo į prostituciją arba kitais atvejais, kai to prašo proceso dalyviai arba ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro ar ikiteisminio tyrimo teisėjo iniciatyva, privalo būti kviečiamas psichologas, kuris padeda apklausti nepilnamečių, atsižvelgdamas į jo socialinę ir psichologinę brandą, taip pat valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos atstovas, kuris iš kitos patalpos stebi, ar apklausos metu nepažeidžiamos nepilnamečio liudytojo ar nepilnamečio nukentėjusiojo teisės. Valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos atstovas gali užduoti apklausiamam asmeniui klausimų ir reikšti prašymus dėl apklausos. Nepilnamečio liudytojo ar nepilnamečio nukentėjusiojo apklausoje turi teisę dalyvauti jo atstovas tik įvertinus, ar jis nedarys poveikio nepilnamečiui (*BPK 186 straipsnio 3 dalis*).

Proceso dalyvių prašymu arba ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro ar ikiteisminio tyrimo teisėjo iniciatyva į nepilnamečio įtariamojo apklausą kviečiamas psichologas, kuris padeda apklausti nepilnamečių, atsižvelgdamas į jo socialinę ir psichologinę brandą, ir (ar) valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos atstovas, kuris stebi, ar apklausos metu nepažeidžiamos nepilnamečio įtariamojo teisės (*BPK 188 straipsnio 5 dalis*).

Gynėjo dalyvavimas būtinas nagrinėjant bylas dėl veikų, kuriomis įtariamas ar kaltinamas nepilnamečių (*51 straipsnio 1 dalies 1 punktas*).

Draudžiama skelbti duomenis apie nepilnamečius įtariamuosius ir nukentėjusiuosius (*BPK 177 str. 1 d.*).

Atliekant ikiteisminį tyrimą ar nagrinėjant bylą teisme BPK 8² straipsnyje nustatyta tvarka, privaloma daryti garso ir vaizdo įrašą. Šis įrašas pridedamas prie proceso veiksmo ar teismo protokolo ir yra sudedamoji protokolo dalis, o procesiniai dokumentai įteikiami šio Kodekso 8¹ straipsnyje nustatyta tvarka (*BPK 8² straipsnio 6 dalyje*).

Baudžiamosiose bylose padarytas garso įrašas pridedamas prie posėdžio protokolo Teismo posėdžių garso įrašų darymo tvarkos aprašo, patvirtinto Teisėjų tarybos 2014 m. vasario 14 d. nutarimu Nr. 13P-22-(7.1.2) (toliau – Nutarimas) nustatyta tvarka perkeliant jį į LITEKO ar įrašant į kompiuterinę laikmeną ir yra sudedamoji protokolo dalis, nagrinėjimo teisme dalyviai turi teisę su juo susipažinti ir teisės aktuose nustatyta tvarka gauti jo kopijas.

Stacionariuoju garso įrašymo įrenginiu užfiksuotas viešo teismo posėdžio garso įrašas automatizuotu būdu perkeliamas iš įrenginio į LITEKO, išskyrus atvejus, kai, tokiam garso įrašui dėl techninių priežasčių automatizuotai nepersikėlus į LITEKO, garso įrašas iš teismo lokalaus (vietinio) serverio į LITEKO perkeliamas rankiniu būdu.

Mobiliuoju garso įrašymo įrenginiu užfiksuotas viešo teismo posėdžio garso įrašas į LITEKO perkeliamas rankiniu būdu.

Uždaro teismo posėdžio garso įrašas, taip pat vykdant teisės aktuose nustatytus su bylų archyvavimu susijusius reikalavimus į LITEKO perkeltas garso įrašas įrašomas į kompiuterinę laikmeną (vienkartinio įrašymo kompaktinį diską ir pan.), užtikrinant apsaugą nuo joje esančių garso įrašų bet kokio pakeitimo ar sunaikinimo. Ši laikmena pridedama prie bylos medžiagos ir tvarkoma teisės aktuose nustatyta tvarka. (*Nutarimo 12-13,15 punktai*).

Su teismuose išnagrinėtose bylose padarytais garso įrašais asmenys gali susipažinti susipažinimo su baudžiamųjų, civilinių, administracinių, administracinių teisės pažeidimų ir administracinių nusižengimų bylų medžiaga tvarką reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatyta tvarka (*Nutarimo 5-6 punktas*).

Garso ir vaizdo įrašas, padarytas naudojant vaizdo konferencijų technologijas, saugomas Teisėjų tarybos nustatyta tvarka (*Aprašo baudžiamosioms byloms 14 punktas*).

Automatinė šnekos atpažinimo ir užrašymo tekstu (angl. speech-to-text) technologija gali būti naudojama.

BPK (*penktajame skirsnyje. apskundimas ikiteisminio tyrimo metu numatyta*) galimybė apskusti ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro proceso veiksmus ir nutarimus.

Pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.271 straipsnį numatyta galimybė gauti žalos atlyginimą dėl neteisėtų valdžios institucijos ar jos darbuotojų veiksmų (veikimo, neveikimo), kurie tiesiogiai daro įtakos asmenų teisėms, laisvėms ir interesams (valstybės ar savivaldybės institucijų priimami teisės ar individualūs aktai, administraciniai aktai, fiziniai aktai ir t. t., išskyrus teismo nuosprendžius, sprendimus ir nutartis).

Konferencijų tipą (vaizdo konferencija ar telekonferencija) bei konkrečią vaizdo konferencijų technologiją (centralizuotai teismuose įdiegta vaizdo konferencijų įranga (toliau – centralizuota teismų įranga), Zoom, Microsoft Teams, stacionariojo ar mobiliojo telefoninio ryšio aparatas ir kt.) parenka ir darbo su ja procesą organizuoja bei jam vadovauja byla nagrinėjantis teisėjas, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes, teismo turimas vaizdo konferencijų technologijas ir jų užimtumą, taip pat teismo proceso dalyvių galimybes naudotis atitinkamomis technologijomis.

Atsižvelgiant į būtinybę užtikrinti nuotolinio teismo proceso metu pateikiamų duomenų saugumą elektroninėje erdvėje, rekomenduotina naudoti Nacionalinio kibernetinio saugumo centro įvertintas ir saugiomis pripažintas vaizdo konferencijų technologijas, pagal galimybes prioritetą teikiant:

- centralizuotai teismų įrangai;
- Zoom platformai pagal teismams suteiktas licencijas (per teismo paskyrą).

Siekiant tinkamai paskirstyti teismo turimas technines priemones ir užtikrinti teisėjams tolygias galimybes naudotis teismų sistemos įsigytais vaizdo konferencijų technologijomis, rekomenduotina teisme patvirtinti jų naudojimo grafiką, išankstinės rezervacijos tvarką ar taikyti kitas teisme suderintas organizacines priemones (*Rekomendacijų 3.2.-3.4 papunkčiai*).

Teismo procesas naudojant vaizdo konferencijų technologijas organizuojamas laikantis Baudžiamojo proceso kodekse nustatytų teismo proceso taisyklių, apraše ir kituose teisės aktuose nustatytos vaizdo konferencijų technologijų naudojimo tvarkos (*Aprašo baudžiamosioms byloms 5 punktas*), Aprašo II skyrius (vaizdo konferencijų organizavimas ir vykdymas), Rekomendacijų 3-5 punktų nustatyta tvarka.

Baudžiamosios bylos nagrinėjimas ir proceso dalyvių dalyvavimas teismo posėdyje naudojant vaizdo konferencijų technologijas gali būti organizuojami teismo iniciatyva arba proceso dalyvio prašymu, kuris teismui gali būti pateiktas raštu arba per teismo posėdį pareiškėtas žodžiu. Liudytojų, ekspertų, specialistų, vertėjų ir kitų dalyvaujančių byloje asmenų prašymas teikiamas dėl jų dalyvavimo teismo posėdyje naudojant vaizdo konferencijų technologijas (*Aprašo baudžiamosioms byloms 6 punktas*).

Klausimą dėl apklausos vaizdo konferencijos būdu motyvuota nutartimi išsprendžia byla nagrinėjantis teismas. Prieš priimdamas nutartį, teismas nagrinėjantis byla kreipiasi į institucijos (teismas, prokuratūra, Kalėjų tarnybai pavaldi įstaiga), į kurią kreipiasi su prašymu organizuoti vaizdo konferenciją teismo proceso metu paskirtą asmenį, atsakingą už vaizdo konferencijų įrangos naudojimą, jos priežiūrą ir vaizdo konferencijų organizavimą, dėl galimybės organizuoti vaizdo konferenciją ir suderina vaizdo konferencijos vietą, datą ir laiką. Institucijos (teismas, prokuratūra, Kalėjų tarnybai pavaldi įstaiga), į kurią kreipiasi su prašymu organizuoti vaizdo konferenciją teismo proceso metu paskirtų asmenų, atsakingų už vaizdo konferencijų įrangos naudojimą, jos priežiūrą ir vaizdo konferencijų organizavimą, sąrašą su kontaktiniais jų duomenimis (institucija, telefono numeris, elektroninio pašto adresas) skelbia Nacionalinė teismų administracija teismų sistemos intranete. Pasikeitus paskirtam asmeniui ar jo kontaktiniams duomenims, apie tai informuojama Nacionalinė teismų administracija, ji atnaujina sąrašą (*Aprašo 6 punktas*).

Automatinė šnekos atpažinimo ir užrašymo tekstu (angl. speech-to-text) technologija gali būti naudojama teismo posėdžio metu.

BPK numatyta tvarka nustatant į teismo posėdį atvykusių asmenų tapatybę:

proceso dalyvis, dalyvaujantis teismo posėdyje naudojant vaizdo konferencijų technologijas, prisistato ir parodo asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą taip, kad teismas galėtų jį palyginti su teismui pateikta teisės aktu nustatyta tvarka patvirtinta šio dokumento kopija ir (ar) byloje esančiais dokumentais, iš kurių galima identifikuoti asmens tapatybę;

teismas užtikrina, kad per teismo posėdį proceso dalyvio asmens kodas ir kiti asmens tapatybę patvirtinančio dokumento duomenys nebūtų atskleisti kitiems proceso dalyviams ar tretiesiems asmenims, išskyrus atvejus, kai kitiems proceso dalyviams šie duomenys gali būti žinomi iš bylos medžiagos, su kuria jie turi teisę susipažinti Baudžiamojo proceso kodekse nustatyta tvarka.

Kai asmuo dalyvauja teismo posėdyje naudojant vaizdo konferencijų technologijas ir baudžiamąją byla nagrinėjančiam teismui kyla pagrįstų abejonų dėl asmens tapatybės, o tų abejonų pašalinti negalima, teismas daro pertrauką ir teismo posėdis organizuojamas tiesiogiai jame dalyvaujant teismo pakviestiems asmenims (*Aprašo baudžiamosioms bylos 12-13 punktai*).

Teismo nagrinėjančio byla sprendimu vaizdo konferencijos būdu apklausiamo asmens tapatybė gali būti nustatoma ir kitais būdais (*Aprašo 13 punktas*).

Teisėjas, prokuroras ir ikiteisminio tyrimo pareigūnas privalo išaiškinti proceso dalyviams jų procesines teises ir užtikrinti galimybę jomis pasinaudoti (*BPK 45 straipsnis*).

Teismo procesas naudojant vaizdo konferencijų technologijas organizuojamas laikantis Baudžiamojo proceso kodekse nustatytų teismo proceso taisyklių, šiame apraše ir kituose teisės aktuose nustatytos vaizdo konferencijų technologijų naudojimo tvarkos (*Aprašo baudžiamosioms byloms 5 punktas*).

Įtariamąjį (BPK 21 straipsnio 4 dalis), kaltinamąjį (BPK 22 straipsnio 3 dalis) nukentėjusiojo (BPK 28 straipsnis) ir kitų procese dalyvaujančių teisės nustatytos BPK.

Proceso dalyviams (įtariamajam, kaltinamajam, nukentėjusiam ir kt.) užtikrinama teisė naudotis vertėjo paslaugomis (*BPK 8 straipsnis*).

Kiekvienas nusikalstamos veikos padarymu įtariamasis ar kaltinamas asmuo turi teisę, kad jam suprantama kalba būtų skubiai ir nuodugniai pranešta apie jam pareikšto kaltinimo pobūdį bei pagrindą, turėti pakankamai laiko bei galimybių pasirengti gynybai, pats apklausti liudytojus arba prašyti, kad liudytojai būtų apklausti, nemokamai naudotis vertėjo paslaugomis, jeigu nesupranta ar nekalba lietuviškai (*BPK 45 straipsnio 7 dalis*).

Prireikus prašantysis teismas ir prašomoji institucija tarpusavyje suderina asmens, kuris turi būti apklaustas, apsaugos priemonės, taip pat užtikrina, kad prireikus asmeniui, kuris turi būti apklausiamas, talkintų vertėjas (*Aprašo 12 punktas*).

Naudojamos Nacionalinio kibernetinio saugumo centro įvertintos ir saugiomis pripažintos, sertifikuotos ir licencijuotos vaizdo konferencijų technologijos, pagal galimybes prioritetą teikiant:

- centralizuotai teismų įrangai;
- Zoom platformai.

4. Mokesčiai už procedūras civilinėse ir komercinėse bylose

Reglamentas (EB) Nr. 1896/2006 nustatantis Europos mokėjimo įsakymo procedūrą

Bylose dėl Europos mokėjimo įsakymo išdavimo taikomos Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 434 straipsnio 1–3 dalyse nustatytos žyminio mokesčio apskaičiavimo ir mokėjimo taisyklės (2008 m. lapkričio 13 d. Lietuvos Respublikos civilinį procesą reglamentuojančių Europos sąjungos ir tarptautinės teisės aktų įgyvendinimo įstatymo Nr. X-1809 (toliau – Įstatymas) 21 straipsnis).

Reglamentas (EB) Nr. 861/2007 nustatantis Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūrą

Europos ieškiniai dėl nedidelių sumų apmokami Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 80 straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatyto dydžio žyminiu mokesčiu (Įstatymo 27 straipsnis).

Reglamentas (ES) NR. 655/2014, kuriuo nustatoma europinio sąskaitos blokavimo įsakymo procedūra, siekiant palengvinti tarpvalstybinį skolų išieškojimą civilinėse ir komercinėse bylose

Paduodant prašymą dėl europinio sąskaitos blokavimo įsakymo išdavimo, taip pat taikant Reglamento (ES) Nr. 655/2014 4 skyriuje nurodytas teisių gynimo priemones, kai kreipiamasi į teismą, mokamas žyminis mokeskis, lygus atitinkamai už prašymus dėl laikinųjų apsaugos priemonių ar už atskiruosius skundus dėl nutarčių dėl laikinųjų apsaugos priemonių mokėtinam žyminiam mokesčiui, jei toks yra nustatytas (Įstatymo 31¹⁹ straipsnis).

Reglamentas (EB) Nr. 805/2004 sukuriantis neginčytinų reikalavimų Europos vykdomąjį raštą

Žyminiu mokesčiu neapmokestinami prašymai dėl Europos vykdomojo rašto ištaisymo ar jo panaikinimo (Įstatymo 16 straipsnio 3 dalis).

Žyminiu mokesčiu neapmokestinamas Reglamento (EB) Nr. 805/2004 21 straipsnyje nurodytas skolininko prašymas atsisakyti vykdyti teismo sprendimą (Įstatymo 17 straipsnio 2 dalis).

Reglamentas (ES) Nr. 650/2012 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų paveldėjimo klausimais pripažinimo ir vykdymo bei autentiškų dokumentų paveldėjimo klausimais priėmimo ir vykdymo bei dėl Europos paveldėjimo pažymėjimo sukūrimo

Prašymas dėl užsienio teismo (arbitražo) sprendimo pripažinimo žyminiu mokesčiu neapmokestinamas (CPK 811 straipsnio 4 dalis).

Prašymas dėl leidimo vykdyti Europos Sąjungos valstybės narės teismo sprendimą žyminiu mokesčiu neapmokestinamas (Įstatymo 4 straipsnio 4 dalis).

Reglamentas (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (nauja redakcija)

Prašymas dėl užsienio teismo (arbitražo) sprendimo pripažinimo žyminiu mokesčiu neapmokestinamas (CPK 811 straipsnio 4 dalis).

Prašymas dėl leidimo vykdyti Europos Sąjungos valstybės narės teismo sprendimą žyminiu mokesčiu neapmokestinamas (Įstatymo 4 straipsnio 4 dalis).

Reglamentas (ES) 606/2013 dėl apsaugos priemonių tarpusavio pripažinimo civilinėse bylose

Prašymus atsisakyti pripažinti ar vykdyti apsaugos priemonę pagal Reglamento (ES) Nr. 606/2013 13 straipsnį nagrinėja Lietuvos apeliacinis teismas. Šie prašymai nagrinėjami mutatis mutandis taikant Įstatymo 4 straipsnio 4, 5 ir 6 dalių nuostatas (Įstatymo 31¹⁶ straipsnio 21 dalis).

Prašymas dėl užsienio teismo (arbitražo) sprendimo pripažinimo žyminiu mokesčiu neapmokestinamas (CPK 811 straipsnio 4 dalis).

Prašymas dėl leidimo vykdyti Europos Sąjungos valstybės narės teismo sprendimą žyminiu mokesčiu neapmokestinamas (*Įstatymo 4 straipsnio 4 dalis*).

Reglamentas (EB) 4/2009 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo bei bendradarbiavimo išlaikymo prievolių srityje

Reglamento (EB) Nr. 4/2009 21 straipsnio 2 dalyje nurodytus prašymus dėl atsisakymo visiškai arba iš dalies vykdyti kilmės teismo sprendimą dėl išlaikymo prievolių nagrinėja Lietuvos apeliacinis teismas. Šie prašymai nagrinėjami mutatis mutandis taikant Įstatymo 4 straipsnio 4, 5 ir 6 dalių nuostatas (*Įstatymo 31³ straipsnio 1 dalis*).

Prašymus paskelbti teismo sprendimą vykdytinu pagal Reglamento (EB) Nr. 4/2009 27 straipsnio 1 dalį ir skundus dėl teismo sprendimų dėl tokių prašymų pagal Reglamento (EB) Nr. 4/2009 32 straipsnio 2 dalį nagrinėja Lietuvos apeliacinis teismas. Šie prašymai ir skundai nagrinėjami mutatis mutandis taikant Įstatymo 4 straipsnio 4, 5 ir 6 dalių nuostatas (*Įstatymo 31⁴ straipsnio 1 dalis*).

Prašymas dėl užsienio teismo (arbitražo) sprendimo pripažinimo žyminiu mokesčiu neapmokestinamas (*CPK 811 straipsnio 4 dalis*).

Prašymas dėl leidimo vykdyti Europos Sąjungos valstybės narės teismo sprendimą žyminiu mokesčiu neapmokestinamas (*Įstatymo 4 straipsnio 4 dalis*).

Reglamentas (ES) 2016/1103 kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas jurisdikcijos, taikytinos teisės ir teismo sprendimų sutuoktinių turto teisinių režimų klausimais pripažinimo ir vykdymo srityje

Prašymas dėl užsienio teismo (arbitražo) sprendimo pripažinimo žyminiu mokesčiu neapmokestinamas (*CPK 811 straipsnio 4 dalis*).

Prašymas dėl leidimo vykdyti Europos Sąjungos valstybės narės teismo sprendimą žyminiu mokesčiu neapmokestinamas (*Įstatymo 4 straipsnio 4 dalis*).

Reglamentas (ES) 2019/1111 dėl jurisdikcijos ir sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis bei tarptautiniu vaikų grobimu, pripažinimo ir vykdymo (nauja redakcija)

Reglamento (ES) 2019/1111 30 straipsnio 3 dalyje nurodytus prašymus priimti sprendimą, kad nėra jokių Reglamento (ES) 2019/1111 38 ir 39 straipsniuose nurodytų atsisakymo pripažinti pagrindų, Reglamento (ES) 2019/1111 40 straipsnio 1 dalyje nurodytus prašymus atsisakyti pripažinti, taip pat Reglamento (ES) 2019/1111 59 straipsnio 1 dalyje nurodytus prašymus atsisakyti vykdyti, kai jie grindžiami Reglamento (ES) 2019/1111 39 straipsnio nuostatomis ar kitais Reglamente (ES) 2019/1111 nustatytais pagrindais, nagrinėja Lietuvos apeliacinis teismas. Tokie prašymai nagrinėjami mutatis mutandis taikant Įstatymo 4 straipsnio 4, 5 ir 6 dalių nuostatas (*Įstatymo 9 straipsnio 2-3 dalis*).

Reglamento (ES) 2019/1111 12 ir 13 straipsniuose ir 1996 m. spalio 19 d. Hagos konvencijos 8 ir 9 straipsniuose nurodytus prašymus dėl jurisdikcijos perėmimo iš užsienio valstybės teismo ir prašymus dėl jurisdikcijos perdavimo užsienio valstybės teismui nagrinėja Lietuvos apeliacinis teismas. Tokie prašymai nagrinėjami Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso XXXIX skyriuje nustatyta tvarka tiek, kiek Reglamentas (ES) 2019/1111, 1996 m. spalio 19 d. Hagos konvencija ir šis įstatymas nenustato kitaip. Tokie prašymai žyminiu mokesčiu neapmokestinami (*Įstatymo 12² straipsnio 1-2 dalis*).

Prašymas dėl užsienio teismo (arbitražo) sprendimo pripažinimo žyminiu mokesčiu neapmokestinamas (*CPK 811 straipsnio 4 dalis*).

Prašymas dėl leidimo vykdyti Europos Sąjungos valstybės narės teismo sprendimą žyminiu mokesčiu neapmokestinamas (*Įstatymo 4 straipsnio 4 dalis*).

Kopijų (išrašų) išdavimas pagal Reglamentą Nr. (EB) 4/2009 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo bei bendradarbiavimo išlaikymo prievolių srityje.

Pagal CPK 81 straipsnį mokesčio už bylos (įskaitant elektroninę bylą) medžiagos kopijas dydžius ir mokėjimo tvarką nustato 2004 m. lapkričio 3 d. Nr. 1368 ikiteisminio tyrimo įstaigose, prokuratūrose ir teismuose esančių

baudžiamųjų bylų ir jose esančių dokumentų kopijų, teismuose esančių administracinių, civilinių bylų ir jose esančių dokumentų kopijų įkainių nustatymo ir mokėjimo už bylos medžiagos kopijas tvarkos aprašas.

Už Europos paveldėjimo pažymėjimo išdavimą, ištaisymą, pakeitimą ar panaikinimą ir tai patvirtinančių dokumentų parengimą pagal Reglamentą (ES) Nr. 650/2012 notariui mokamas atlyginimas pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. birželio 28 d. nutarimu Nr. 498 patvirtiną notarų atlyginimo už notarinių veiksmų atlikimą, sandorių projektų parengimą, konsultacijas bei technines paslaugas dydžių (įkainių) ir atleidimo nuo šio atlyginimo mokėjimo atvejų sąrašo 16, 30.6-30.7 punktus.

Pažymų išdavimas pagal Reglamentą (ES) Nr. 1215/2012

Pažymą pagal Reglamento 53 str. asmens prašymu išduoda sprendimą priėmęs teismas. Dėl tokios pažymos išdavimo kreipiamasi bendra tvarka, paštu arba per Lietuvos teismų informacinę sistemą LITEKO. Prašymas dėl pažymos išdavimo nėra apmokestinamas žyminiu mokesčiu. Tai nėra naujas ginčas, todėl pažyma išduodama pasibaigus procesui ir išnagrinėjus bylą iš esmės po to, kai sprendimas įsiteisėja.

Pažymas pagal Reglamento 60 str. asmens prašymu išduoda:

- 1. autentišką dokumentą išdavęs notaras. Už tai imama notaro rinkliava.*
- 2. nutartį dėl taikos sutarties patvirtinimo priėmęs teismas. Dėl tokios pažymos išdavimo kreipiamasi bendra tvarka, paštu arba per Lietuvos teismų informacinę sistemą LITEKO. Prašymas dėl pažymos išdavimo nėra apmokestinamas žyminiu mokesčiu. Tai nėra naujas ginčas, todėl pažyma išduodama pasibaigus procesui ir išnagrinėjus bylą iš esmės.*

Pažymų išdavimas pagal Reglamentą (ES) Nr. 606/2013

Dėl pažymų pagal Reglamento 5 ir 14 str. išdavimo kreipiamasi bendra tvarka, paštu arba per Lietuvos teismų informacinę sistemą LITEKO. Prašymas dėl pažymos išdavimo nėra apmokestinamas žyminiu mokesčiu. Tai nėra naujas ginčas, todėl pažyma išduodama pasibaigus procesui ir išnagrinėjus bylą iš esmės.

Liudijimų išdavimas pagal Reglamentą (ES) Nr. 2016/1103

Dėl liudijimų pagal Reglamento 45 str. 3 dalies b punktą išdavimo kreipiamasi bendra tvarka, paštu arba per Lietuvos teismų informacinę sistemą LITEKO. Prašymas dėl liudijimo išdavimo nėra apmokestinamas žyminiu mokesčiu. Tai nėra naujas ginčas, todėl liudijimas išduodama pasibaigus procesui ir išnagrinėjus bylą iš esmės.

Liudijimų išdavimas pagal Reglamentą (ES) 2016/1104

Dėl liudijimų pagal Reglamento 45 str. 3 dalies b punktą išdavimo kreipiamasi bendra tvarka, paštu arba per Lietuvos teismų informacinę sistemą LITEKO. Prašymas dėl liudijimo išdavimo nėra apmokestinamas žyminiu mokesčiu. Tai nėra naujas ginčas, todėl liudijimas išduodamas pasibaigus procesui ir išnagrinėjus bylą iš esmės.

Pažymų išdavimas pagal Reglamentą (ES) Nr. 2019/1111

Dėl pažymų pagal Reglamentą išdavimo kreipiamasi bendra tvarka, paštu arba per Lietuvos teismų informacinę sistemą LITEKO. Prašymas dėl pažymos išdavimo nėra apmokestinamas žyminiu mokesčiu. Tai nėra naujas ginčas, todėl pažyma išduodama pasibaigus procesui ir išnagrinėjus bylą iš esmės.

Reglamentas (EU) 2015/848 dėl nemokumo bylų (nauja redakcija)

Kreditorių reikalavimų pateikimas pagal Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo (41 straipsni) ir Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto (23 straipsnis) įstatymus nėra apmokestinamas.

Teismo nutartis dėl kreditorių reikalavimų tvirtinimo ar atsisakymo juos tvirtinti atskiruju skundu gali būti skundžiama teisės aktų nustatyta tvarka (atskirasis skundas apmokestinamas žyminiu mokesčiu CPK 80 str. 2 dalis).

Komunikavimas (prašymų teikimas ar k.t) tarp fizinių ar juridinių asmenų ar jų atstovų su Centrinėmis valdžios institucijomis pagal Reglamentą Nr. 4/2009 neapmokestinamas (išskyrus išlaidų už nemokamą teisinę pagalbą išieškojimą Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo nustatyta tvarka).

Komunikavimas (prašymų teikimas ar kt.) pagal Reglamentą Nr. 2019/1111 su centrinėmis valdžios institucijomis neapmokestinamas.

Komunikavimas (prašymų teikimas) su kompetentingomis valdžios institucijomis pagal IV skyrių Direktyvos 2003/8/EC.

Už prašymų pateikimą kompetentingai institucijai (Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybai) mokesčiai netaikomi, bet gali būti reikalinga atlyginti jos patirtas vertimo žodžiu, teisinės pagalbos prašymo ir asmens teisę gauti teisinę pagalbą įrodančių dokumentų vertimo ar kt. išlaidas Lietuvos Respublikos valstybinės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo nustatyta tvarka.

5. Elektroniniai mokėjimo būdai

Igyvendinant Europos Parlamento ir Tarybos reglamento reikalavimus, nuo 2016 m. sausio 1 d. Lietuvoje buvo pereita prie bendros mokėjimų eurais erdvės, kredito pervedimų ir tiesioginio debeto (SEPA).

Žyminį mokesį, teismo skirtas baudas, išlaidas už antrinės teisinės pagalbos suteikimą, bylos nagrinėjimo išlaidas, priteistos valstybei galima:

1. Sumokėti pavedimu į Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos biudžeto pajamų surenkamąsias sąskaitas skirtinguose bankuose. Valstybinės mokesčių inspekcijos sąskaitos numerius galima rasti [ČIA](#).
2. Internetu per [e.teismas.lt](#). Atkreiptinas dėmesys į tai, jog procesinius dokumentus ir jų priedus pateikiant teismui tik elektroninių ryšių priemonėmis bei išreiškus pageidavimą procesinius dokumentus gauti tik šiomis priemonėmis, mokama 75 proc. už atitinkamą procesinį dokumentą mokėtinos žyminio mokesčio sumos.

Mokant pavedimu į Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos biudžeto pajamų surenkamąsias sąskaitas, asmenys gali pasirinkti jiems patogų ir prieinamą mokėjimo būdą.

Mokėjimo būdų prieinamumas skatinamas taip pat ir numatyta paskata, kad pateikiant procesinius dokumentus ir jų priedus tik elektroninių ryšių priemonėmis mokama 75 proc. už atitinkamą procesinį dokumentą mokėtinos žyminio mokesčio sumos, mažinant atsiskaitymą grynaisiais pinigais.

6. Pranešimas apie ankstesnį decentralizuotos IT sistemos naudojimą

Neketinama pradėti naudotis decentralizuota IT sistema anksčiau, nei Reglamente (ES) 2023/2844 nustatyti terminai.

7. Pranešimas apie ankstesnį vaizdo konferencijų naudojimą civilinėse ir komercinėse bylose

Neketinama taikyti Reglamento (ES) 2023/2844 5 straipsnio anksčiau nei 2025 metų gegužės 1 d.

8. Pranešimas apie ankstesnį vaizdo konferencijų naudojimą baudžiamosiose bylose

Neketinama taikyti Reglamento (ES) 2023/2844 6 straipsnio anksčiau nei 2025 metų gegužės 1 d.

■ Paskutinis naujinimas: 17/04/2026

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.